

„ՀՈՐԻԶՈՆ“ Ի ԽՐԱԿՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ՍՏԱՑԻԱԾ ԴՐԱՄԻ ՀԱՇԻԻԸ
ՀԱՅ ԿԱՄԱԽՈՐՆԵՐԻ ՕԳՏԻՆ

ՄՈՒՏԲ		ԵԼԲ		
1914 թ. հոկտեմբերի 25-ից մինչև 31 ղեկտ. 1914 թ. ստացւած է .	19056	65	Վճարւած է Ազգային կենտր. Բիւրօ-ին 1914 թ.	13500
1915 թ. յունւարի 1-ից մինչև 31 ղեկտեմբ. 1915 թ.	21976	35	Վճարւած է Ազգային կենտր. Բիւրօ-ին 1915 թ.	85000
Բանկից ստացւած % % ընթացիկ հաշուով	460	—	1915 թ. Կամաւորների Կարգադրիչ կոմիտէին	1000
			Չանագան մանր ծախքեր 1915 թ.	88
				99588
			Մնացորդ առ 1-ն յունւարի 1916 թ.	11905
Գումար .	111493	—	Գումար .	111493

ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԻ ՕԳՏԻՆ ԵՒ ԱՅԼ ՆՊԱՏԱԿՈՎ ՍՏԱՑԻԱԾ ԳՈՒՄԱՐՆԵՐ

ՄՈՒՏԲ		ԵԼԲ			
Ստացւած է 1914 թ. մայիսի 1-ից մինչև 31 թիվ. 1914 թ. զարգ. կանխիկ օգտին .	3469	12	Վճարւած է Ստ. Տէր-Աւետիքեանին, այլ և այլ մանր ծախքեր կատարելու 1914 թ. .	19	05
1915 թ. ընթացքում զարգ. օգտին .	70949	79	Կատարւած ծախքեր 1914 թ. .	3	75
Վանի արկածականների օգտին .	1557	51	Կովկ. Հայոց կենտրոնակ. Կոմիտէին 1915 թ. .	55000	—
Կարգաւոր. որբերի .	2641	44	Հայոց Գիւղատնտ. և Տնտեսագիտ. ընկ. Ամեն. Հայոց կաթողիկոսին փոխադր. .	10000	—
Գատերազմից ֆուտսալների օգտին .	1522	42	Տ. Նազարեանի «Հրատապ» ճաշարանին .	3958	74
Կամաւորների ընտանիքների .	2208	—	Քիֆիլիսի թեմի Առաջնորդ Մեսրոպ Եպիսկոպոսին—ինտելիգենտ փախստականների ընտանիքներին բաժանելու .	131	—
Բանկից ստացւած է .	370	—	Հ. Նախատնտեսային ընկ. .	1000	—
			Հայ Օրիորդաց Կոմիտէին .	306	—
			Կ. Հ. Սուտուց. կոմիտէին .	20	20
			Տաճկահայ Հայրենակց. Միութեան .	5	—
			Կամաւորների Կարգադրիչ Մարմին միջոցով կամաւոր Գաղթիկներին ընտանիքներին .	15	—
			«Մեղու» ընկերութեան գնացած կամաւորների ընտանիքներին .	50	—
			Չանագան մանր ծախքեր 1915 թ. .	500	—
			Մնացորդ առ 1-ն յունւ. 1916 թ. .	67	—
Գումար .	82668	28	Գումար .	71075	74
				11592	54

Հաշւապահ՝ Ա. Յովհաննիսեան
Կառավարիչ գրասենյակի՝ Ս. Կրպեան

Դուրս եկն և որ մեր առաջարկած փոփոխութիւնը ոչ թէ արգարտութիւնն է վերականգնում, այլ ուղղւած է արտաձեռն գրութեան ստեղծել հայերի համար։

Ենթադրելով, որ «КАВКАСКОЕ СЛОВО»-ն այսուհետև չի յեղափոխի այսպիսի լուրջ և սուր նշանակութիւն ունեցող կարծիքները, կը սպասենք մեր գլխաւոր ծրագրի արտադրութեանը, ծրագրի, որը, թող գիտեանայ «КАВКАСКОЕ СЛОВО»-ն, կենսական նշանակութիւն ունի, քանի որ ձգտում է վերականգնել հայ ժողովրդի աղաքացի իրաւունքները և երկրի ընկան օրէնքները։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅ ԿԱՄԱԽՈՐՆԵՐԻ ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐԻ ՕԳՏԻՆ

Այսօր մի օրինակի համար ստացանք չորս հարիւր ռուբլի Рост. Коммерч. Казн-ից, յիսուական ո. Общества Коммунального, Солодова 25-ական—Ն. Աւետիքեանից, Բաժանովից, Գ. Ալեքանիսից, Գ. Օգանեսեանից, Գ. Բախխալապեանից, Մեր մօտի գումարը կը գումար 6,600 ռ. Գումար է Ռուսով-Նախ. փոխադարձ վ. ընկ. զբաղմունքում ընթացիկ հաշուով, համար 1898։

Գր. Չալխուեան
ԲԱՐԿԵՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՅԵՆԱՍԿԻՆ

Գանձակի գաղթականական կոմիտէն իր ցուակցութիւնն է յայտնում մարդկային սուրբ պարտականութեան ճանապարհին զոհ գնացած՝ էլմիւսներ իրաւունքներն անգամ Բարկեն վարչապետի անժամանակ մահան առթիւ։

Նախագահ՝ Լ. Միլեր-Մնացականեան
Անդամ-քարտուղար՝ Ս. Զաքարեան

ԼՐԱՏՈՒ
ԹԻՖԼԻՍ

Յունւարի 22-ին Կովկասի Փոխարքային ներկայացան վերաւորներ՝ ըստար-կապիտան Սֆանով և պրապորշչիկ Մոյսէի և Նոյն օրը ներկայացան նաև զինեալ-մայր Դուբոսկի և Խոխ-գնդապետ Չարուխի, որոնք ընդունելութիւնից յետոյ Փոխարքային կողմից հրաւիրեցին նախաճաշ։

Ներկայութիւն, յունւարի 25-ին Վրաստանի էկզարխ Գլատեր մեկնում է Մցխեթ 12 տաւանների տաւարը և կանանց կուսանոցը դիտելու համար։

Քաղաքների Միութեան լիազոր Ա. Աթապատեան Վանից հաղորդում է, որ 40,000 ընկալութիւն և 5,000 տուն ունեցող Վանը, այժմ իրենից ներկայացնում տաւարի է կայա 5000

անգլոսթիւններ. դրանցից մէկը տարածական է, միւսը՝ տեղական. մէկն ունի լայնութիւն, միւսը՝ խորութիւն։

Երկու գործողութիւնները կատարել են միաժամանակեալ կամ տարժամանակեալ Ընդունելութիւնը թէ կատարւած են միաժամանակ։

Քերթնող պարկած է ներքող դաշտերի ամառային մէջ. շուրջը կաշաշ ու ծաղիկ. Լեւոնի անցնում է մի գուման աղիկի անբաժնի շրջերով, որ թւում է ուրբո՝ կանաչի մթազնող ֆոնի վրայ։ Նա մեղմութեամբ թեքւում է զգիւր ծաղիկները. «կարծես» սիրոյ խօսքեր է շնորհում նրանց ա. կանչելու թիւն հովը շարժում է ծաղիկները և բերթողին. թւում է, թէ նրանք սուր սիրոյ անուշ խօսքեր են շնորհում իր անկախին. Լուրդ գլուխ է աղիկայ կողմից և նրա սուր շնորհ է, որ լցնում է բերթողի սիրտը։ Դաւաներ ներքում են՝ աննազորայ աղի շնորհում ու նրա վայելիքին։

Սա մի ըմբռնում է սիրոյ գաղտնի գորութեան. նրբին ուղիներով հովի թևով ծաղիկի շնորհով՝ սիրոյ անցնում է սրտից սիրոյ և օրհաս սուրբ ու անկրթ է նա, այնքան ընտրում է բերթոյ ու մեղմ հաղորդիչներ. հովն ու ծաղիկը շատ անգամ սուրբ ու նուրբ միջոցներ են, քան բոցալուսն հաւանքը կամ պազուտ ձեռքը։

Ընդունելութիւն, որ քանադանգութեան երկու գործողութիւնը կատարւում է տարժամանակ։

Բերթողը պարկած է նոյն դաշտում, ծաղիկների մէջ. Լուրդ շարժում է ծաղիկներին և նրանք շնորհով լցնում են բերթողի սիրտը։

— Ինչ շնորհ է սա, շարժում է հարձը բերթողի հոգում, շաքան մեղմ, տախ, կարծես սիրոյ անուշ խօսք լի։

Մեր շնորհ է սա, շարժում է հարձը բերթողի հոգում, շաքան մեղմ, տախ, կարծես սիրոյ անուշ խօսք լի։

Լուրդ շարժում է հարձը բերթողի հոգում, շաքան մեղմ, տախ, կարծես սիրոյ անուշ խօսք լի։

Քիֆիլիսի նախագահը, հաղորդել է քաղաքագլուխ Խաչատրեանին, որ Կովկասի Փոխարքային կողմից թույլ է արւած Քիֆիլիս ապաստանած գաղթականներին ապրել այստեղ մինչև ապրիլի 1-ը. Այդ պատճառով, նախագահը առաջարկել է պատերազմից ֆուտսալների օգնող կենտրոնական կոմիտէին, որ վերջինս կազմի փախուսականների կանոնաւոր ցուցակը, որպէսզի նրանց պետական նպաստ տրի։

Քիֆիլիսի քաղաքային զինուորականութեան ատենանք արքէն ձեռնարկել է 1897 թ. ձեւածների ցուցակները ստուգման գործը, որոնք պիտի կանչեն 1918 թ.։ Դրանցից նրանք, որոնք ընտանեկան պայմանները ի նկատի ունենալով, օգտուում են 1 կազմի արտադրութեամբ, պէտք է իրենց վկայութիւնները ներկայացնեն զինուորականութեան ատենանքին, մինչև կանչելու օրը, որպէս զի նրանք կարողանան ընդունել զօրքի մէջ 1-րդ կարգի օպոլչենցների իրաւունքով ապագայում պետական նպաստ ստանալու համար։

Մանր հիւանդացած գրականագէտ Սեդրակ Թառայեանին անմիջական օգնութիւն հասցնելու համար կազմւած է «Ընկերական Օգնութիւն» անունով մի կոմիտէ՝ գանձապահութեամբ Յակոբ Տէր-Յարութեանեանի, որը երկն ծանօթների շրջանում հանգանակելով մօտ 115 ռ., օգնութեան է հասել հիւանդին։ Հանգանակութիւնը շարունակւում է։

Քիֆիլիսի նախագի, առաջին շրջանի, ժողովրդական դպրոցների տեսուչ պ. Վ. Միլայովը, թմական տեսուչ պ. Ստ. Տէր-Աւետիքեանի հետ, իր շրջապատիւնը վերջացնելով Քիֆիլիսի շրջանի զարգացումը, յունւարի 25-ին Կառավարչութեանը նախաճաշ։

Ներկայութիւն, յունւարի 25-ին Վրաստանի էկզարխ Գլատեր մեկնում է Մցխեթ 12 տաւանների տաւարը և կանանց կուսանոցը դիտելու համար։

Քաղաքների Միութեան լիազոր Ա. Աթապատեան Վանից հաղորդում է, որ 40,000 ընկալութիւն և 5,000 տուն ունեցող Վանը, այժմ իրենից ներկայացնում տաւարի է կայա 5000

անգլոսթիւններ. դրանցից մէկը տարածական է, միւսը՝ տեղական. մէկն ունի լայնութիւն, միւսը՝ խորութիւն։

Երկու գործողութիւնները կատարել են միաժամանակեալ կամ տարժամանակեալ Ընդունելութիւնը թէ կատարւած են միաժամանակ։

Քերթնող պարկած է ներքող դաշտերի ամառային մէջ. շուրջը կաշաշ ու ծաղիկ. Լեւոնի անցնում է մի գուման աղիկի անբաժնի շրջերով, որ թւում է ուրբո՝ կանաչի մթազնող ֆոնի վրայ։ Նա մեղմութեամբ թեքւում է զգիւր ծաղիկները. «կարծես» սիրոյ խօսքեր է շնորհում նրանց ա. կանչելու թիւն հովը շարժում է ծաղիկները և բերթողին. թւում է, թէ նրանք սուր սիրոյ անուշ խօսքեր են շնորհում իր անկախին. Լուրդ գլուխ է աղիկայ կողմից և նրա սուր շնորհ է, որ լցնում է բերթողի սիրտը։ Դաւաներ ներքում են՝ աննազորայ աղի շնորհում ու նրա վայելիքին։

Սա մի ըմբռնում է սիրոյ գաղտնի գորութեան. նրբին ուղիներով հովի թևով ծաղիկի շնորհով՝ սիրոյ անցնում է սրտից սիրոյ և օրհաս սուրբ ու անկրթ է նա, այնքան ընտրում է բերթոյ ու մեղմ հաղորդիչներ. հովն ու ծաղիկը շատ անգամ սուրբ ու նուրբ միջոցներ են, քան բոցալուսն հաւանքը կամ պազուտ ձեռքը։

Յունւարի 20-ին Քիֆիլիսի Կոմիտէին վաճառված—78 վ. ընթացքում—1 վ., միջոց—2 վ., միջոց—13 վ., մեքենայի իւղ—1 վ., գինի—6 վ., աղ—1 վ.։

Յունւարի 21-ին Քիֆիլիսի Կոմիտէին վաճառված—12 վ., գարի—1 վ., վաճառված—59 վ., ընթացքում—3 վ., նաւթ—5 վ., աղաքած միւս—3 վ., թուղ—2 վ., կարգ—192 փութ։

Յունւարի 20-ին Քիֆիլիսի քաղաքային կոմիտէին վաճառված—5, զիֆտերիտով—2, որովայնային տիֆով—1, առողջացիկ—1, զիֆտերիտով—2, բժաւոր տիֆով—1, մեռնում են հիւանդներ սկարլաթայով—171, զիֆտերիտով—24, բժաւոր տիֆով—22, որովայնային տիֆով—7, կարմիր քամով—1, միգրենով—2։

Մայիսի 24-ին, առաւելեան ժամը 11-ին, Չուրալովի անւան ժողովրդական տանը, Հ. Աղաբեանը երկրորդ անգամ կը կրկնէ իր դասախոսութիւնը հետեւեալ նիւթի մասին. «Ժամանակակից Թաւաղութիւնը»։ Տոմարների գնները՝ 5—10 կ.։

Յունւարի 20-ին Քիֆիլիսի Կոմիտէին վաճառված—78 վ. ընթացքում—1 վ., միջոց—2 վ., միջոց—13 վ., մեքենայի իւղ—1 վ., գինի—6 վ., աղ—1 վ.։

Յունւարի 21-ին Քիֆիլիսի Կոմիտէին վաճառված—12 վ., գարի—1 վ., վաճառված—59 վ., ընթացքում—3 վ., նաւթ—5 վ., աղաքած միւս—3 վ., թուղ—2 վ., կարգ—192 փութ։

Յունւարի 20-ին Քիֆիլիսի քաղաքային կոմիտէին վաճառված—5, զիֆտերիտով—2, որովայնային տիֆով—1, առողջացիկ—1, զիֆտերիտով—2, բժաւոր տիֆով—1, մեռնում են հիւանդներ սկարլաթայով—171, զիֆտերիտով—24, բժաւոր տիֆով—22, որովայնային տիֆով—7, կարմիր քամով—1, միգրենով—2։

Մայիսի 24-ին, առաւելեան ժամը 11-ին, Չուրալովի անւան ժողովրդական տանը, Հ. Աղաբեանը երկրորդ անգամ կը կրկնէ իր դասախոսութիւնը հետեւեալ նիւթի մասին. «Ժամանակակից Թաւաղութիւնը»։ Տոմարների գնները՝ 5—10 կ.։

Քիֆիլիսի քաղաքային զինուորականութեան ատենանք արքէն ձեռնարկել է 1897 թ. ձեւածների ցուցակները ստուգման գործը, որոնք պիտի կանչեն 1918 թ.։ Դրանցից նրանք, որոնք ընտանեկան պայմանները ի նկատի ունենալով, օգտուում են 1 կազմի արտադրութեամբ, պէտք է իրենց վկայութիւնները ներկայացնեն զինուորականութեան ատենանքին, մինչև կանչելու օրը, որպէս զի նրանք կարողանան ընդունել զօրքի մէջ 1-րդ կարգի օպոլչենցների իրաւունքով ապագայում պետական նպաստ ստանալու համար։

Քիֆիլիսի քաղաքային զինուորականութեան ատենանք արքէն ձեռնարկել է 1897 թ. ձեւածների ցուցակները ստուգման գործը, որոնք պիտի կանչեն 1918 թ.։ Դրանցից նրանք, որոնք ընտանեկան պայմանները ի նկատի ունենալով, օգտուում են 1 կազմի արտադրութեամբ, պէտք է իրենց վկայութիւնները ներկայացնեն զինուորականութեան ատենանքին, մինչև կանչելու օրը, որպէս զի նրանք կարողանան ընդունել զօրքի մէջ 1-րդ կարգի օպոլչենցների իրաւունքով ապագայում պետական նպաստ ստանալու համար։

Քիֆիլիսի քաղաքային զինուորականութեան ատենանք արքէն ձեռնարկել է 1897 թ. ձեւածների ցուցակները ստուգման գործը, որոնք պիտի կանչեն 1918 թ.։ Դրանցից նրանք, որոնք ընտանեկան պայմանները ի նկատի ունենալով, օգտուում են 1 կազմի արտադրութեամբ, պէտք է իրենց վկայութիւնները ներկայացնեն զինուորականութեան ատենանքին, մինչև կանչելու օրը, որպէս զի նրանք կարողանան ընդունել զօրքի մէջ 1-րդ կարգի օպոլչենցների իրաւունքով ապագայում պետական նպաստ ստանալու համար։

Քիֆիլիսի քաղաքային զինուորականութեան ատենանք արքէն ձեռնարկել է 1897 թ. ձեւածների ցուցակները ստուգման գործը, որոնք պիտի կանչեն 1918 թ.։ Դրանցից նրանք, որոնք ընտանեկան պայմանները ի նկատի ունենալով, օգտուում են 1 կազմի արտադրութեամբ, պէտք է իրենց վկայութիւնները ներկայացնեն զինուորականութեան ատենանքին, մինչև կանչելու օրը, որպէս զի նրանք կարողանան ընդունել զօրքի մէջ 1-րդ կարգի օպոլչենցների իրաւունքով ապագայում պետական նպաստ ստանալու համար։

Քիֆիլիսի քաղաքային զինուորականութեան ատենանք արքէն ձեռնարկել է 1897 թ. ձեւածների ցուցակները ստուգման գործը, որոնք պիտի կանչեն 1918 թ.։ Դրանցից նրանք, որոնք ընտանեկան պայմանները ի նկատի ունենալով, օգտուում են 1 կազմի արտադրութեամբ, պէտք է իրենց վկայութիւնները ներկայացնեն զինուորականութեան ատենանքին, մինչև կանչելու օրը, որպէս զի նրանք կարողանան ընդունել զօրքի մէջ 1-րդ կարգի օպոլչենցների իրաւունքով ապագայում պետական նպաստ ստանալու համար։

աւարեանցական ընկերութեան ունենալիքը յաջորդութեամբ չի կարողանալ տեսնալ մի տարի անցնելուց յետոյ հասան եկաւ միանգամայն հակառակ յաջողութեամբ: Անցնող տարւոյ յալիսի 1-ին վարչութեան ընդհանուր ժողովին տաւ իր անհատական իրաւունքը, որ ընկերութեան մի տարւոյ ընթացքում ոչ միայն կարողացել է ծածկել իր արժանիքները, այլ և բացի դրանից դեռ մի քանի հարիւր ուրուի էլ կուտ տուցաւ է ունեցել: Եւ այս դեռ այժմեան անարեւելագոյն պայմաններում, այսօրեան անօրինակ թանկութեան մասանակ: Իսկ ընդհանուր ժողովին ինչ խառն, որ էլ աւելի շահաւետ կը լինէր ընկերութեան գործունէութիւնը:

Բայց այսուհի տիրութեամբ ենք արժանացում այն հանգամանքը, որ ընկերութեան անդամները մէջ դեռ եւ շատ քիչ է զարգացած կոլեկտիւ աշխատանքի գիտակցութիւնը, որի պատճառով և նրանցից շատ-շատերը նախ ստանութեամբ են վերաբերուում ղեկի իրենց իսկ համայնական գործը և երկրորդ, որ ամենապարզապէս էլ յամայն շնորհիւ ուրիշ մասնաւոր խառնութեան ինչ են հոգում իրենց պէտքերը, մի բան, որ միանգամայն փաստակար է գործի յաջողութեան տեսանկէտից:

Բայց չնայած այս բոլորին, մենք այնուամենայնիւ տեսնում ենք, որ կոպտիւրաբար, ինչպէս միշտ և ամեն տեղ, այնպէս էլ տեղիս ազգայնականութեան համար ներկայացնում է իրեն տնտեսական մի կարեւոր, խոշոր ուժ է և ննջ այդ հանգամանքն է, որ պիտի ոգևորէ ընկերութեան վարչութեանը՝ էլ աւելի արդիւնաւէտ գործունէութիւնը: Եւ ննջ այդ տեսանկէտից մենք մեր ուրախութիւնն ենք յայտնում այն առթիւ, որ ընկերութեանը որոշել է բաց անել տեղումս նաև փութ, մի բան, որ հացի այսօրեան պակասութեան հանգիստ ինքնին մի զգալի բարձր կը հանդիսանայ տեղիս ժողովրդի համար:

Իր. Սեւակեան

ԳԱՌԱՌԱՎԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԲԱՐԻԱՆՍԱՐԱ. — Առիթ ունեցայ մտախնայ ծանօթանալ տեղիս գաղթականների ապրիկաների և անոնց անց ու կարգին նկատ. ասոնք ամբիւր ամ ասով երկու ծամբարաններէն հոս փոխադրելով տեղադրուած են: Առհասարակ տեղիս գաղթականների գործող մարմինները ամենայն խնայողութեամբ կատարել են իրենց պարտքը: Հաղուտ, անկողին, գլխարկ, ուտիլիք, ուտիլներ գոհացուցիչ և ժամանակին բաշխուած են, մասնաւորապէս գոլիկի են Տէր-Միսրուպի զօրքիւնի և նրա զօրքի՝ օր. Երանուհիի թափած շահերը, որոնք շատ զգալի և կարեւորաբար կը շարժին դէպի գաղթականները (այս տողերը գաղթականների թախանձանքը գրուած են): Որ գաղթականի ալ կը հանդիպուի, բոլորն ալ նոյն հոգով և արամաւորութեամբ, գոհունակութիւն ցոյց կուտան դէպի իրենց գործիչները և դէպի տեղւոյն գաղափարական երիտասարդութիւնը: Տեղւոյն գաղթականների 240 անձ կը կազմեն. ասոնք վանի շրջանի՝ Գողիկ, Խորգու, Միկիներ... գիւղերից են, կան գաղթ. ուսուցիչ մը և 70-ի մօտիկ աշակերտներ, որոնք տեղւոյն մի. գաղթիցի գաւառաւորուէն յետոյ կը սկսեն պարապել:

Գաղթական Կ. Սարգսի

ՍՈՒԼՏԱ (Ախալք. գաւ.) — Մեր գիւղում հեղհեղ զգալի է դառնում Բուսաստանի սպիտակ ալիւրի կարիքը. գիւղացիները սպիտակ գործի հաց են ուտում, գարին էլ թանց ու կրակ գնով են ձեռք բերում: Բանի դեռ ալիւրի կարիքը աւելի սուր բերնոյ չէ ստացել, պէտք է շտապել, որ հարկն է, ալիւր ձեռք բերել: Ախալքացիները ամբար կ'աւելի, որ կարողանան գիւղացիք զինել:

Սուրտացի խնդ. ու կրակ Արիկ Բարսեղեանը, որ գիւղիս ամենախնդ կ'ընէ էլ, իր հօր իշխանական ներքն օգուտ տանկանայ որբերին 8 ուրու: Մեղեան ասոնքին եկեղեցում հաւաքել 6 ա., իսկ 20-30 կանայք գործում են տաք գոլիկներ չայ կամաւորներին ներքեւ:

Արսէն Բ. Բլրեցեան

ՄԵՂՂԻ. — Զանգեզուրի գաւառապետը մի գիւղացի կարգադրութիւն է արել: Միգրիի ու Ասաւաւորի տանուտերութիւնը ատանձացրել է և կազմել ոստիկանական շորտորք մասնա-ծանուց: Այսուհետև այդպիսի տանուտերութեան հասարակութիւնները ոստիկանական գործիչներ համար, բաւարարական գործիչներ չ'ենք ևն:

Նշանակած կառավարին, Մեղրի Ստ. օրերուս քաղցկէտ է վարող ցանկացած պատիւ բաժանուէրը և ահա նոր նշանակած կառավարին — Գլխաւոր սարճախիչը — իր հինգ-վեց սարճախիչներին պիտի կարգադրէ ուղեկցելու Սրբաբաթ գնացող ու այնտեղից տալու պատիւը:

Ինչպէս. 31-ին և յունւարի 1-ին եղաւ տոնածառ տեղիս գաղթիցի դահլիճում: Եղան երգեր, պարեր և մանկական ներկայացում: Երգերը անտանիկ էին: Ապա բոլոր վեց բաժանմունքի աշակերտ-աշակերտուհիներին բաժանուէրին ընծաներ — զասական պիտոյքներ և տոնածառի իրեր:

Եղանալիները գարնանային են: Ախալք արժէ 3 ա. 20 կ. — 3 ա. 50 կ. Շաբաթը Սրբաբաթիւ 14 ա. է փութը: Բաժանուէր, որ այս տարի քիչ բանակութեամբ տալուց, ծախուած է 11 ա.: Եթէ եղանակները այսպէս շարունակեն, գիւղացիների դրութիւնը անտանիկ է լինելու — ոչ մի բերք չի ստացելու: Աշխատանքներ կ'սկսուին և կ'աւարտուին, որովհետև տարին երաշտ էլ, չուրի ծառերը արդէն ծաղկել են:

ԲՈՒԹԱՅԻՄ, 11 յունւարի. — Յունւարի 1-ին տեղիս հայոց եկե-ծիական գաղթիցի դահլիճում տեղի ունեցաւ շքեղ տոնածառ, թէ մեծերի և թէ փոքրերի համար, յոգուտ գաղթիցի: Տոնածառին, որ անցնել է աւելի շուտ երեկոյթի կերպարանը, գաղթիցի երեխաները արտասանեցին հայերէն և ուսուցիչն ուսանողներն և ներկայացրին «Գող, սիրուր զող» մանկական պիէտը: Զուտ արդիւնք է Ֆառցի 300 ուրուի:

Տեղական Հայ Կանանց կոմիտէն երեկոյթներից ստացած գումարից պարտաստել է նոր զինանքներ և թուով 231 կտոր ուղարկել է Քիֆիսի Հայկական Կենտ. Կոմիտէին, վերջինս կարգադրութեամբ բաժանելու համար: Նոյնպէս որոշուած է պահել տեղիս Կանանց կոմիտէի անկարգ 15 որբեր Քիֆիսի ապաստաններից մէկում, որոնց պահպանման համար պէտք է ուղարկել 100 ուրուի:

Հայոց գաղթիցի հոգաբարձութիւնը, աչքի առնել ունենալով օրըստօրէ ծախաւոր թանկութիւնը, իւրաքանչիւր ուսուցիչին աւելացրել է ամսական 5 ուրուի:

Յ. Փանոսեան

ՂՂԻ. — Կեանքի սարսափելի թանկութիւնից ստիպուած Շաւշաղինի ծանանները մտադիր են մի աղբար-գիր ներկայացնել Քիֆիսի առաջնորդին կամ մի պատգամաւորութիւն ուղարկել, յայտնելով իրենց դժար կացութեան մասին: Գնանալուները առաքելու են, որ ամեն ինչ արժէքից բաւարարական բարձրացնել է, իսկ իրենց նախնական սովորական տուրքը ընկել է և ապրելու ոչ մի միջոց չունեն, ցանկանում են կամ իրենց արդիւնքը վերանայ պարզ ուսուցիչ, որ աւելի պատասխան է և ժողովրդի սեփականութիւնը այդ հոգեւն համարանքով է վերաբերուած, կամ հոգեւր իշխանութեան միջոցով. աւելացնել ծխա-կաւարութիւնների արժէքը:

Կե. Խանեան

ՋԱՂԱՆՈՂԻ. — Պատերազմից ֆաս-ւաններին օգնող ամերիկեան կոմիտէի անդամ՝ միսրաբ Զու Վիլսոն և անգլիացի մի օրիորդ յունւարի 6-ին Երեւանի նահանգը անցնելու կոմիտէի յանձնարարութեամբ ծանօթանալու հայ թշուառ գաղթականների դրութեան հետ և ներթափան օգնութիւն ցոյց տալու՝ մասնա Զալա-Օղլի և այլ-ցիւցիցի տեղիս գաղթականներին բնակարանները: Միսրաբ Վիլսոնը իրենց 25 ուրուի ներքն աւելի կարիքաւոր գաղթականների համար վերականգնելու, Միսրաբ Վիլսոնը պատմել է, որ ուրիշ տեղիս գաղթականների դրութիւնը աւելի վատ է. օրինակ մի տեղ 30 հոգի ապրում են մի փոքր սենեակում, և մեծ մասը տաք հագուստից ու վերականգնիչ գուրդէն զուրկ է:

Ն. Յ. Դադիւսեան

ՂԱՓԱՆԻՑ. — Թանգութիւնն անուժ է օրէցօրէ կնից գիւղացին, որ ոչ մի տեղից եկամուտ չունի, ստիպուած է ցորենի փութը գնել 4-5 ուրուով, այն էլ մեծ դժուարութեամբ է ձեռք բերում: Բայց օրինակ ունեցողը պահում է զիս-կապած օրայ համար: Չնայած Դա-փանի հեռաւորութեանը երկաթուղու գծից, այնուամենայնիւ Առաջնորդի հասարակութիւնը որոշել է դիմել Գիւ-ղանտեսական ընկերութեանը՝ Հիւ-սիսային Կովկասից ցորեն կամ ալիւր ներմուծելու համար: Սա մի գիւղացի է, որ կարող է օրինակ գտնուող էլ շրջանին և վերջ տալ իր զգա-լի գործելակերպին:

Չեւս մի խումբ անապատներ

Թանալու Թուրք գիւղը և, տունական վրէժը լուծելու համար, յարձակել են աւազակապետ Սուլէյմանի տան վրայ: Ապրիլի և վրայուրեւել են 7 հոգի:

Ինկեաների 12 ինչ Երեւանից գիւղի գաղթիցի զանգեղ խաղացեց Շիրվանշաղիի «Գաւառ» համարը գրա-ման, յոգուտ նոյն գաղթիցի չքաւոր աշակերտուհիներին: Բոլոր գերակատար-ները շրջանիս ուսուցիչ-ուսնիներն էին: Ներկայացմանը եկել էր պղնձաւանդե-րի գրեթէ ամբողջ ինտելիգենցիան: Խաղը տարւեց քաւական յալոյր: Մուտք եղաւ մօտ 250 ա.:

Ինկեաների 14-15-ին թեմական տեսուչ պ. Յով. Գեղարքեւեանի հրա-ւիրանքով Երեւանից գաղթիցի կայա-ցան փորձական դասեր, Ներկայ էին 16 ուսուցիչ-ուսնիներ: Դասաւանդու-թիւնն եղաւ Ա., Բ. և Գ. բաժան-մունքներում, որից յետոյ սկսեց ընդհանուրութիւն:

Երեւանից գիւղացի պ. Արտեմ Գեղարքեւան, իր հանգուցեալ մօր յի-շատակին, Առաջնորդի գաղթիցի նա-րի է 25 ուրուի: Հոգաբարձութիւնը, որոշել է այդ գումարով գաղթիցի կա-ուցիլ մարմնամարզական գործիչներ, որը կարող է օրինակ ծառայել միւս փոքրիկ գաղթիցիների համար:

Տեղ. Յով.

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԵՏԵՐԻՆԻՆԸ ԱՊՐԱՅԻՆ ԼԵՌԱՆԿԱՐ-ՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

„Matin“-ը նոր-Տարւոյ առթիւ դի-մել էր հասարակական ու թաղաքա-կան մի շարք նշանաւոր գործիչներին խնդրելով իրենց տեսանկէտը պարզել Մեթերսին ու Երուսաղիմ ապագայի մասին:

Մեթերսինը պատասխանել է հե-տեւան կերպով:

Երեւանի ապագայի մասին է խոս-քել եթէ հաջող վերաբերում է ընդ-հանուր ու հեռաւոր ապագային, եւ շարունակ աննկուտ հաւատք եմ ունե-ցել մարդկութեան երջանիկ ապագայի մասին: Տոկոնութիւնը, Երուսաղի-նը, անձնազոհութեան ընդունակու-թիւնը, վեհանձնութիւնը, իր խոսքով բոլոր այն անհաղթելի բարեմասնու-թիւնները, որոնք յայտնաբերուելիս այս երկրաւոր ու դժգոյն փորձու-թեան ընթացքում, աւելի ունեցու-թիւն են վերաբերել իմ այդ հաւատքը: Այս է իմ տեսանկէտը հեռաւոր ապագայի մասին:

Հայոց տարբերուած է աւելի մօտա-ւոր ապագայի մասին, ուր մարդա-կան թափանցում են միայն-մօլոր-ւելու համար, և ուր անփոփոխելու-թիւն ճիշդ հակադրուել է կատարելու, ինչ նախատեսել էր մարդկային իմաս-տութիւնը: Հետեւաբար անտարա-կը լինէր օրոնուհանքի դիմել այս մասին պատասխան գտնելու համար:

Ինչ վերաբերում է ապագայի եր-րորդ ընթացքին, որին հարկ է ներ համարել, և ուր կը մտնէր վաղը, եւ աւելի շուտ պատահաւ եմ վախե-նալու նորա՞) ժամանակից առաջ ար-տասանելուց, բանի որ խոհական եր-կիւղն աւելի ընդունակ է հեղանցելու չարիքը, քան յմտածած յոյսը: Ուս-տի եւ պէտք է խոստովանեմ, թէ վախեցում եմ, որ չլինի, թէ հաշտութիւ-նը կ'ընքի նախքան պատերազմի լու-կական վախճանը, այսինքն՝ աւելի ա-ռաջ, քան մարդկային ցեղի թշնամի-ն ուսուցանալ և անվատ զարմած կը լինի:

Գուցէ այսպիսի առիթ այլեւ չենք կայանայ՝ ապահովելու համար մարդ-կութեան երջանկութիւնը: Երանք թէ մենք, այդ երջանկութիւնը մեր ձեռ-քում պահուցնելու, կարողանալիք բաց չթողնել նրան անպակասից առաջ:

Գ Ր Ա Ւ Օ Ս Ա Կ Ա Ն

ՀԱՅՈՑ ԳՆՏԵՐԸ, հայրենագետական խաղ-ացարական գրքովով և հայոց գեներ-ալիզով—1 ա. 50 կ., 2) ԲՈՒԹԱՅԻՆ ԲԱ-ՐՈՒՄ, քաղցր խաղ-ացարական գրքովով և քաղցր անտարազգակով—գին 40 կ., 3) ԵՐԱՄԻՏ ԼԱՅՈՒՆԱՅԻՆ, աստիքի խաղ-գին—40 կ., 4) ԵՂՂԻՄԻՍ, քաղցր խաղ-գին—40 կ., 5) ԵՂՂՈՍ, աստիքի խաղ-գին—1 ա. 50 կ. հրատարակութիւն Եր-ւանի ընկերութեան, Քիֆիսի, ապրիլի 7-ի Արտեմի:

«Մանուկ» ընկերութեան ձեռնար-կում ու հրապարակ հանած խաղերի այս շարքը, որը շարունակելի է, իր մէջ գեղեցիկ կերպով համախմբել է մանկավարժական մի շարք առաջ-տարրեր, որոնցից զատ ունի և դաս-տիարակական, կրթական, գրական, բարոյական ու հայրենագիտական նշանակութիւն:

Արդի մանկավարժական սխառ-մանքի մէջ, որ ժողովուրդի ու ապրի-կանի համար է խաղաղութեան:

մէջ էլ կուղեք, մանաւանդ մեր, այն-քան անտարաժ ու հակամակաւոր-մական տարրեր են մտած, որ նրանք փոխանակ մօտեցաւ իրենց դրած նպատակին—գիւրացնելու մանուկնե-րի ընթանման ընթացքը՝ (պրոցեսը), աւելի հեռանում են ու խնայում այդ գործը: Ամենաանհաւոր թերթիկ մանկավարժների անգամ, տեսնու-մ էր, կաղում են ու չեղում են իրենց ասածից, երբ ձեռնարկում են իրա-գործման:

Մեզ խորթ չի թուում, երբ թէ տա-նը և թէ գաղթիցի խում ենք մա-նուկներին լրջութեան հրաւիրող զի-մունքներն ու յանգիմանութիւնները: Նրանց հարկադրում են մեծ մարդու պէս մտածել, մեծ մարդու պէս անել, որպէս զի օրինակ ունենալով այդ երեւակայած մեծերին՝ իրենք էլ մի օր այնպէս դառնան: Սա նպատակն է, ընդհանրապէս, մտորելի, որոնք պար-ծնում են ուրիշների մօտ իրենց մա-նուկների խելով ու լրջութեամբ, նրանց հասակից բարձր արարմուն-քով: Մարտով է սակայն, որ ամենա-մեծ հարուած են տալիս նման մտոր-ւելուն ու դաստիարակներ իրենց զա-ւակներին ու սաներին: Նրանք դրա-նով ամբողջովին կեղծել են պատ-ւաստում այդ զարթոյցով մատուց-ւածը: Մանուկը ստիպուած է լի-ւում հակառակ դիմել իր մանկակա-ն ընդմիջ, իր նպատակներին, նրա ներքին աշխարհը փոխանակ աստի-ճանական զարգացմանը կերպարանա-փոխելով՝ այլապէս կ'ուզէ մի սպա-նիչ զիջողական: Հետեւանք այն է լինում, որ նրանից ստացուած է մի արեւնաւական մարդ, անպէտք նախ իրեն համար, իրեն անհատի, ապա թէ և հասարակութեան:

Ձեռք մի է ասում, թէ մանուկը պէտք է ապրի մեծ մարդ զանալու համար, ասում է մանուկների ամե-նաթանկագին պաշտպանը՝ Ժան-Ժակ-Ռուսսոն: Ոչ մի հասակ նպատակ չէ մի այլ հասակի, ամեն հասակ ինք-նանպատակ է մանուկը ոչ թէ պէտք է ապրի որ չարահալ դառնայ, այլ՝ որովհետեւ նա մանուկ է. ինչպէս ա-մեն օրգանիք իր սնունդն ու գոր-հուծութիւնը (ֆունկցիան) ունի, այն-պէս էլ ամեն հասակ իրը: Ով որ այդ ընկանու ու իսկական նպատակներին կը խառնի նրան խորթ տարրեր յե-տագայ նպատակներին համար՝ նա մա-նուկների ամենամեծ թշնամին է:

Ինչպէս է հասկանում և վերաբեր-ւում է՝ մանուկն ընկերութիւնը մա-նուկ հասակի համար այս առաջին պատկերանքին, որին մանկավարժական խառնուրդ է ուղղւում քան լինել նա իր խաղերի շարքով: Նա իր ուժ պատկեր երեսնաւոր աղբուր բացատրում է իր մանկավարժական տեսանկէտը. «Եթեք մի հնչու ու հանելի միջոց է, որ նպատակ է մարդու թէ ֆիզիկա-կան, թէ մտաւոր և թէ հոգեւոր-բար-դիական զարգացմանը: Մարդ ասե-լով էտեղ հասկանում ենք ամեն հա-ւասի մարդ, բայց խաղը անանձա-պէս անհրաժեշտ պահանջ է երեխա-ների ու պատանիների համար, էն դալար հասակի համար, որ մեր լեզուն որդու է մի բառով—մանկութիւնը:

Ան մի երկու նախադասութեան մէջ խոսեցան, թէ վերին իշխա՞մ Բուսայի բնորոշումը և թէ խաղի այն բարձր արժէքի ծանալումը, որը ըն-դունում է մեր դարում ամենապատ-եղիկների ու ժողովրդի մանկավար-ժական շրջաններում:

Խաղի արժէքն ու նշանակութիւնը միշտ մեծ է եղել մանուկների դաս-տիարակութեան համար: Այժմ քանի գնում, այնքան շատանում է գիտնա-կանորէն մանկական աշխարհն ուսու-նասիրողների թիւը. մանկական աշ-խարհը մի շնչ աշխարհ է: Փորձա-կան հոգեբանութիւնը մեզ ցոյց է առ-ւել այն սխալ երկնաւոր ու երկրա-ցութիւնը, որ մենք նմանակաւ մե-թողով ընդհանուր հոգեբանութեան օրէնքներով հանում էինք մանուկ-ների վերաբերմամբ: Մանկական հո-գեբանութեանը միացաւ ու օգնեց ա-ւելի լաւ հասկանալու մանուկին մա-նկավարժական հոգեբանութիւնը: Եր-նորէն այս բոլորի մանուկն իրաւունք ստացաւ ապրելու, ամենից առաջ, իր-բն մանուկ, կամ աւելի ճիշտ, ամեն հասակում իր հասակի համապատ-ման հիմունքից յետոյ—ինչ պէտք է ապա մանկանը—գալիս է երկրորդ, նշանակութեամբ առաջինից ոչ պա-կաս հիմունքը—ինչպէս պէտք է տալ այդ անհրաժեշտ սնունդը: Այդ սնուն-դը մասնագիտական անտարաժ եղանա-կին էլ նշանակաւ կը զգեցնէ մանկանը և կ'ընկնի նրանից բոլոր հասակների համար պահած գանձը—ձգտումն ու հեռաւորութիւնը: Դաստիարակել և ուղեցիլ է կախած հարցաւոր ու

հեռաբերել մանուկից մի անտարբեր ու մեռած հասակաւոր ստեղծել, կամ քաղցող ամաչկոտ ու լուռ մանուկից՝ ընդհանրապէս:

Ինչպէս պէտք է տալ այդ սնունդը մանուկներին:

Եթէ ուղղւում ենք, որ երեխան մի քան իւրացնի՝ պէտք է հեռաբերու-կան լինի նիւթը, բովանդակութիւնը. հեռաբերելու ընթացքը գիւրացնում է ան-ցնելու ընթացքը. նիւթը հեռաբերու-կան լինելու համար պէտք է պարզ լինի ու նրա տարրերը ծանօթ, կամ պարզող ինքնին ծանօթ մասերի օգ-նութեամբ: Հեռաբերելու ընթացքը ան-գիտակցութեան, շահաւէտութեան իդէալով, ապագայում կամ անմիջապէս իւրացնելուց յետոյ:

Այս երկրորդ գլխաւոր խնդրին էլ ան թէ ինչպէս է մօտեցում «Մա-նուկ» ընկերութիւնը և որ եղանակը ամենաընդունելի համարում. «...Խա-ղը, ասում է նա նոյն աղբուր, նրա, մանուկ մարդու բնական, օրգանական պահանջն է, նրա լրջութիւնն է, նրա էութիւնն է. Խաղում է նրա մտաւոր կեանքի ամեն մի մասնիկը, խաղում է նրա թրթուռն սիրաբ ջանք կրծքի մէջ, ու կեանքում ամեն քանի նա խաղով է մօտեցում, խաղով է քն-նում, խաղով է հանալում, խաղով է քն-նում: Դա նրա ձեռն է, նրա մեթոդն է, ուսուցիչներից ընդունում է, հնչու էլ իւրացնում, ասանց ձանձրանալու, ասանց յոյսնելու:

«...Եւ...հրապի միջոցին ենք դի-մում մեր հայ մանուկի հետ խոսե-լու...»:

Գաղգ է այժմ մեզ համար այդ ըն-կերութեան հայեցակէտը այն մասին, թէ ինչ եղանակով պէտք է մօտեցում այդ շնչ մարդկանց աշխարհին նրանց պատասխանելու համար ցանկալի կը-րթական ու գիտական տարրեր մեր հայրենիքից, քաղաքներից, պատմու-թիւններից, գրականութիւնից,

